

MONTESSORI VOOR IEDEREEN

Maria Montessori is zoveel meer dan grondlegger van een onderwijsmethode. Als pionier, wereldburger en tegelijkertijd vrouw van haar tijd, arts en pedagoog, met haar mensvisie is zij ook ruim honderd jaar later nog wereldwijd een inspiratie voor velen. Ook voor de Canadese/Amerikaanse Trisha Thompson-Willingham¹, onderwijzeres, schoolleider en coauteur van *Implementing the Montessori Method – Learner-Centered Education From Birth Through Adolescence*². Zij kwam tijdens haar oriëntatie op de studie tot onderwijzeres per toeval in het montessorionderwijs terecht en vond daar haar roeping, met naar later bleek op diverse fronten levens veranderende impact voor haar gezin, haar man en hun drie dochters, van wie de eerste geboren werd met Edwardssyndroom³.

TEKST SANDRA VEENSTRA FOTO'S ADAM MOHR, ASM PHOTOGRAPHY

Trisha Thompson-Willingham was wat laat begonnen met het zoeken van een opleidingsplaats in het basisonderwijs. Ze kreeg de tip om eens te vragen op de montessorischool. Ze had geen idee waar ze terecht kwam, maar wat ze daar zag aan capaciteiten, doorzettingsvermogen en zelfstandigheid van kleuters veranderde haar leven. 'Ik was compleet overdonderd en wist al na vijf minuten: dit is het.'

Ze meldde zich aan voor de montessoriopleiding voor 3-6-jarigen (*primary school*) bij de stichting voor Montessori Onderwijs in Toronto, Canada. 'Nog niet eerder was ik zo gemotiveerd geweest. Dat bleek overigens ook uit mijn tot dan toe niet meer dan gemiddelde cijfers,' vertelt Trisha Thompson-Willingham. 'Om toegelaten te worden, moest ik eerst de oprichter en toenmalige directrice, Renilde Montessori⁴, ervan zien te overtuigen dat het mij menens was. En dat lukte.'

Opleiding *Assistants to Infancy*

'Na de diploma-uitreiking riep Renilde me bij zich. Ze zei dat ik vast een goede kleuterleidster zou zijn, maar dat mijn persoonlijkheid volgens haar ook oudere kinderen zou aanspreken. En zo ben ik het jaar daarop de opleiding 6-12 gaan doen in Milwaukee Wisconsin, Verenigde Staten. Renilde had gelijk, het *elementary* onderwijs paste goed bij me. Terug in Canada gaf ik drie jaar les. Ik was eind twintig, mijn leven was totaal veranderd, en inmiddels wilde ik meer. Ook eventueel toekomstige eigen kinderen wilde ik de montessoribenadering meegeven, vanaf het allereerste begin van

hun leven.' En zo kwam Trisha Thompson-Willingham in 1997 terecht op het montessori-trainingsinstituut van de AMI⁵ in Londen, waar ze gedurende twee zomers de opleiding *Assistants to Infancy* (0-3) deed, naast haar werk als montessorileerkracht basisonderwijs en schoolleider. Na een aantal jaren vertrok ze naar Virginia in de VS, waar zij de kans kreeg *director of education* te worden op een onafhankelijke montessorischool.

'Esprit bewijst: je hoeft niet naar een montessorischool om een montessorileven te leven.'

Drie jaar later ontmoette zij daar Daniel Willingham⁶, een Amerikaanse professor in de cognitieve psychologie, met wie ze trouwde en drie dochters kreeg. 'Toen Daniel en ik elkaar ontmoetten, bestudeerde hij weliswaar het fenomeen leren en het brein, maar niet in een onderwijs context. Al snel raakte hij door mijn enthousiasme geïnteresseerd in montessori. Maar Daniel is *researcher* en ik hoefde hem slechts op Montessori's eigen *research* te wijzen om hem te overtuigen.' Daniel Willingham valt haar bij – we praten niet alleen over, maar ook met: 'Ze had gelijk. Wat ik las over de montessoripraktijk en de research erachter, was consistent met alles wat ik wist over ontwikkeling, leren, informatieverwerking en probleemoplossend vermogen. Dus toen wij kinderen kregen, zei ik volmondig: "Laten we onze kinderen een

montessorioopvoeding geven!” Ik had geen enkele twijfel! Trisha Thompson-Willingham: ‘Tijdens de zwangerschap werd de kinderkamer voorbereid zoals geleerd op de opleiding *Assistants to Infancy*. Zeker in het begin krijg je wel weerstand tegen je keuzes vanuit de montessorivisie, omdat ze niet stroken met de heersende visie in de maatschappij. Zo gebruikten wij geen wieg en box, maar een matras op de grond. Daniel kon ik daar gemakkelijk in meekrijgen door te verwijzen naar wat we weten over kindontwikkeling. Als je een kind in de box stopt, hoe kan het zich dan vrij bewegen en de omgeving verkennen?’ Daniel: ‘Als je als wetenschapper kijkt naar de redenen waarom montessorianen doen wat ze doen, dan kan je niet anders zeggen dan “logisch”’

Esprit wie ze echt is

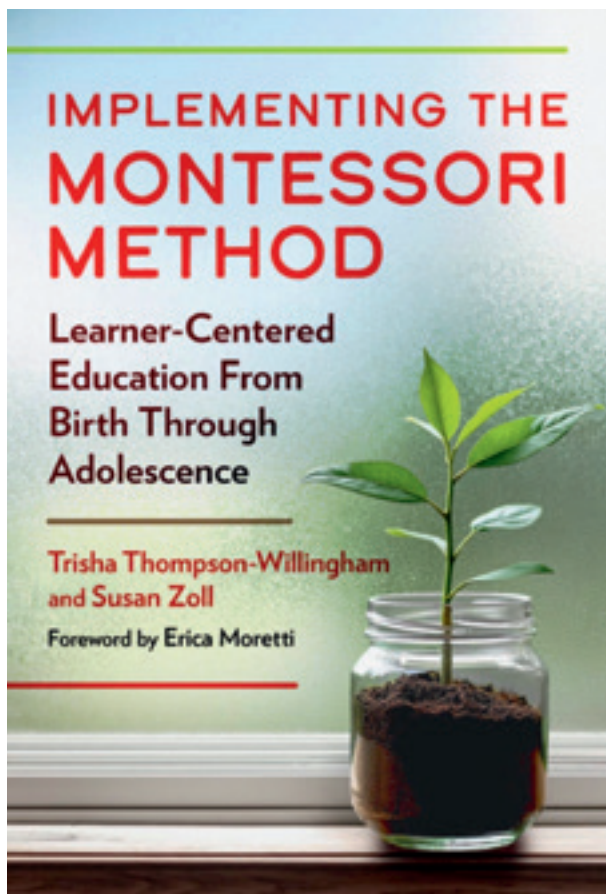
Hun eerste dochter, Esprit, werd in 2003 geboren met Trisomie 18, Edwardssyndroom genoemd. Kinderen met Edwardssyndroom hebben een ernstige lichamelijke en verstandelijke beperking. Trisha Thompson-Willingham: ‘Montessori legt in haar methode de focus op het ontwikkelpotentieel van het individu, ervan uitgaande dat álle mensen unieke capaciteiten en behoeften hebben, en dus verschillend zijn. De omgeving wordt erop ingericht het kind in zijn ontwikkeling aan te moedigen, vanuit het perspectief van dit kind. Ons

‘De artsen zeiden dat zij waarschijnlijk een permanente sonde nodig had, want ze zou door haar fysieke beperking nooit kunnen drinken.’

belangrijkste uitgangspunt werd dan ook Esprits potentieel: wat heeft dít kind in aanleg, waar wij als haar ouders bij kunnen aansluiten? En hoe kunnen wij haar leefomgeving inrichten om haar binnen haar mogelijkheden autonomie te geven? In het ziekenhuis kregen we *worstcasescenario's*: als ze de eerste dagen al zou overleven, dan zou ze zeker dit en dat nooit kunnen. Maar als ouders wilden we niet dat aannames zouden bepalen wie Esprit is. Begrijp me goed, we wilden haar handicap niet ontkennen, we wilden haar binnen onze mogelijkheden alle kansen bieden om te groeien in wat ze ook maar in zich had. Haar potentieel optimaal ondersteunen.’

Daniel Willingham: ‘We hadden voortdurend het grote plaatje in gedachten: haar potentieel en kwaliteit van

leven. Mensen vinden het soms lastig om door de beperking heen de mens te zien. Wij wilden mensen aanmoedigen Esprit te zien als mens en contact met haar te maken.⁷

In de voetsporen van Maria Montessori richtten Trisha en Daniel hun leven met Esprit zo in dat zij werd aangemoedigd zich te ontwikkelen, in haar eigen tempo, op haar eigen niveau. Later werden er in het gezin nog twee (gezonde) dochters geboren, Sarah (2004) en Harper (2006). Trisha: 'Aan de visie van Montessori heb ik veel gehad in die tijd. Ik ben een meester in het observeren, dat leerden we in de opleiding. Observeren is geweldig, maar je moet de uitkomsten wel gebruiken om aanpassingen te doen in de omgeving. Dat heeft ons ontzettend geholpen om alle drie de meiden te zien en ieder hun eigen en gelijkwaardige plek in het gezin te geven. Altijd die vertaalslag maken naar: hoe richten we dit in om succes mogelijk te maken, dat is wat we doen als montessorianen.'

Voorbereide omgeving

Om Esprit te volgen in haar ontwikkeling namen ze zelf de regie. Trisha: 'De artsen zeiden dat zij waarschijnlijk een permanente sonde nodig had, want ze zou door haar fysieke beperking nooit kunnen drinken. Toch is dat nooit nodig geweest, want naast de sondevoeding ben ik gestart met moedermelk aan te bieden via een minizuigfles. Langzaam maar zeker dronk Esprit uit het flesje. Later hield zij, tegen alle verwachtingen in, zelf de fles vast, met ondersteuning. Toen ik merkte dat ze daarin niet meer geïnteresseerd was, was het ook oké, maar ze had wel de succeservaring.'

En weer later, ging Esprit gewoon met de rest van het gezin mee naar een restaurant, zegt ze. 'Ook daar kwam het aan op de voorbereide omgeving; als ouders word je inventief. Wij namen een mini-blender mee en voerden haar met een lepel. Zo kon Esprit hetzelfde eten als wij, verschillende smaken en structuren, maar aangepast op haar mogelijkheden. En zo kan ik honderden voorbeelden noemen. Maakt niet uit wat de norm is of wat mensen ervan vinden; je verplaatsen in het kind en dan kijken naar de mogelijkheden. Geen verwachtingen over wat zou moeten, waardevrij. Zo hebben we alle drie onze dochters opgevoed.'

Vaak heeft Esprit haar ouders, zussen en de medici versteld doen staan. Binnen haar mogelijkheden ontwikkelde zij vaardigheden, maakte verbinding met anderen en gaf er blijk van daarin een hoge mate van plezier te ervaren. Trisha: 'Communiceren zonder woorden kon Esprit als de beste. Ze hield van mensen en haar vermogen om contact te leggen was verrassend en inspirerend. Esprit had één woord: "Kusjes!"; veelzeggend.' 18 jaar was Esprit toen ze overleed in 2021. Trisha: 'Esprit bewijst: je hoeft niet naar een montessorischol om een montessorileven te leven.'

In liefdevolle herinnering aan Esprit Willingham, 2003 – 2021

1. <https://www.trishathompson-willingham.com/>
2. <https://www.implementingthemonessorimethod.org>
3. <https://www.kinderneurologie.eu/ziektebeelden/syndromen/trisomie-18>
4. Renilde Montessori (1929-2012), kleindochter van Maria Montessori
5. Association Montessori Internationale, <https://montessori-ami.org>
6. <http://www.danielwillingham.com/about.html>
7. Daniel Willingham schreef hierover in de Los Angeles Times 'My daughter is disabled. Please don't look away from her', <https://www.latimes.com/opinion/op-ed/la-oe-willingham-how-to-interact-with-a-disabled-child-20180322-story.html>